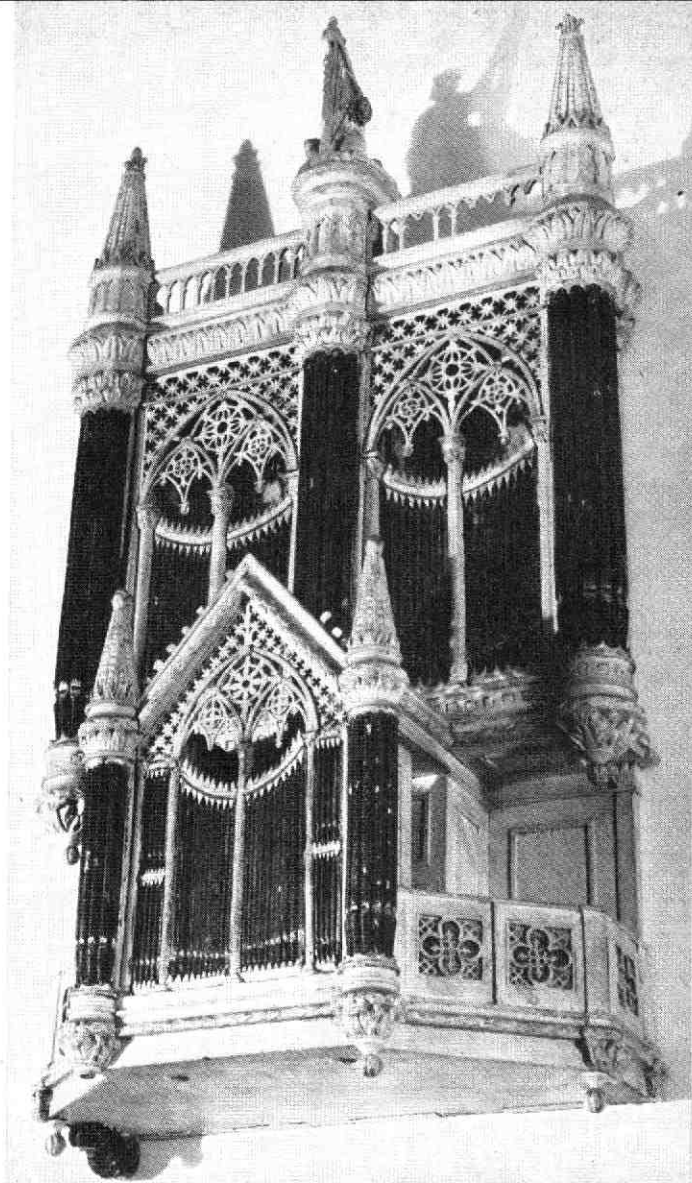

Honderd jaar Utrechtse orgelbouw

Het orgel in de Domkerk, afkomstig uit de maquette van deze kerk, gemaakt door F. C. E. van Embden in 1830. (Foto Centraal Museum)

MAANDBLAD

oud-utrecht

48e jaargang - nummer 10 - november 1975

Vereniging tot beoefening en tot verspreiding van de kennis der geschiedenis van de stad en de provincie Utrecht

Voorzitter:

A. H. R. Hoogezand, Zandpad 87, Breukelen, tel. (03462) 23 62.

Secretaris:

drs. H. L. Ph. Leeuwenberg, p/a Rijksarchief, Alexander Numankade 201, Utrecht, tel. (030) 71 00 44.

Penningmeester:

D. A. Belderbos, Kromme Nieuwegracht 19, Utrecht, tel. (030) 31 23 18.

Contributie: Minimum: f 30,—, gironr. 575520.

Administratie:

mevr. M. Uittenbogaard-van Terwisga, Titus Brandsmalaan 17, Vleuten, tel. (03407) 19 86.

Redactie:

G. J. Röhrner, p/a Alexander Numankade 199, Utrecht, tel. (030) 71 18 14, actualiteit.

H. Snejder, Oasedreef 2, Utrecht, tel. (030) 61 60 91, eindredactie.

Mej. drs. L. van Tongerloo, Euterpedreef 52, Utrecht, tel. (030) 62 12 26, historie.

Redactieadres:

Oasedreef 2.

Onder de titel *De orgelmakers Bätz*; honderd jaar Utrechtse orgelbouw wordt er in het Centraal Museum een tentoonstelling gehouden van 21 november a.s. tot en met 18 januari 1976.

De suggestie kwam van de kant van drs. G. Oost, organist-musicoloog en verbonden aan het Instituut voor Muziekwetenschap der Rijksuniversiteit. Op de dag van de opening der tentoonstelling - 20 november - hoopt de heer Oost te promoveren op het proefschrift „*De orgelbouwers Bätz, een eeuw orgelbouw in Nederland (1739-1849)*”. Als promotor zal optreden dr. M. A. Vente, verbonden aan het Instituut voor Muziekwetenschap.

Dank zij de grote hoeveelheid verricht onderzoek, de aantrekkelijkheid van dit typisch Utrechtse onderwerp en de intensieve samenwerking met de Rijksuniversiteit, met name met het Bureau Public Relations, voorlichting en documentatie en met het Onderwijs Media Instituut (OMI), moest het goed mogelijk zijn de Bätz-orgel-traditie in een tentoonstelling te visualiseren.

Groots verleden

Utrecht en het Sticht bezitten een orgelverleden, dat tot ver in de 17e eeuw van grote betekenis voor binnen- en buitenland is geweest. Kapittel- en parochiekerken en kloosters beschikten over belangrijke instrumenten, die door het werk van orgelbouwers, schrijnwerkers en schilders tot de topstukken van de ambachtskunst gerekend konden worden. Hoe weinig is hiervan overgebleven. De 17e eeuw beleefde een kentering in de tradi-

tie. Pas in 1739 vestigde de orgelbouwer Johan Heinrich Hartmann Bätz zich in Utrecht en kan deze caesuur doorbroken worden. Hij en de generaties na hem onderhielden, restaureerden en bouwden een onafzienbare rij van orgels, kabinetorgels en andere toetseninstrumenten, die voor een deel nog hun functie in kerkdienst of kerkconcert behouden hebben. Het bestand aan Bätz-orgels in Utrecht, met als pronkstuk het pragerestaureerde Domorgel, rechtvaardigt alleen het houden van deze expositie.

Dank zij de bereidwilligheid van een aantal kerken, voorgedijen, stichtingen, musea, archieven en particulieren kunnen spelende voorbeelden, fragmenten, modellen en documenten van het werk van de Bätzten getoond worden. Belangrijk onderdeel is ook een selectie werktekeningen uit het Bätz-Wittearchief, dat bewaard wordt op het Instituut voor Muziekwetenschap te Utrecht.

Een dia-klankbeeld, met muziek op Bätz-orgel gespeeld door Gert Oost en samengesteld door het Onderwijs Media Instituut, zal technische en muzikale aspecten van het orgel toelichten.

In het kader van de Bätz-tentoonstelling zullen lezingen met demonstraties, concerten en een tocht per bus langs Bätz-orgels in en om Utrecht gehouden worden. De aankondiging hiervan zal verschijnen op de mededelingen en affiches november en december van het Centraal Museum.

Dr. D. Snoep

Wie weet waar?

Oplossing van een oud raadsel

In november 1974 publiceerden wij een oude foto van een pand aan een gracht onder het motto: wie weet waar? Eén onder leden is er achter gekomen. Hieronder haar reactie met een foto die zij zelf maakte in ... Delft.

Meermalen bestudeerde ik het plaatje in Oud-Utrecht van november 1974 en liet ik allerlei oude Utrechtse grachtgedeelten aan mijn geest voorbijgaan. Daarbij heb ik óók even gedacht aan de Bemuurde Weerd, maar dat bleek ter plaatse toch niet te kloppen. Voorbij de jaarwisseling kwam het nummer me nog een keer toevallig in handen lopen en ik wilde het al terzijde leggen met de verzuchting: „Ik weet 't echt niet!”, toen ik 't ineens zag! Maar ik wilde nog niet direct

hoog van de toren blazen; niet vóórdát ik het ter plaatse gecontroleerd had.

De eerste de beste keer dat ik mijn geboorteplaats Delft bezocht was ik gewapend met het bewuste Oud-Utrecht-nummer en mijn fototoestel; et voilà ... 't kón ook niet missen!

Het pand van het manufacturenzaakje bevinde zich nog steeds in dezelfde staat; alleen het houten reclamebord is - jammer, maar begrijpelijk - sinds jaar en dag van de gevel verdwenen. Zelfs de houten rakken die het zonlicht uit de kamers op de eerste etage moesten houden zitten er nog steeds aan, maar zijn tegenwoordig permanent gesloten, evenals de gordijnen van de zolderkamers, omdat de huidige eigenares deze drie kamers voor magazijnruimte benut en verschiet van de goederen wenst te voorkomen. Aan het